

Een driejarig pastoraal traject rond missionaire geloofsgemeenschappen

Een driejarig pastoraal traject

Hoe kunnen we als Kerk in onze samenleving in woord en daad getuigen van het evangelie, de goede boodschap van Jezus Christus? Christelijke gemeenschappen in het Westen zijn overal en op verschillende manieren op zoek naar een vernieuwd missionair elan. Paus Franciscus gaf een krachtige en verfrissende impuls aan de oproep tot nieuwe evangelisatie die reeds door zijn voorgangers was ingezet. In zijn apostolische exhortatie *De vreugde van het evangelie* (*Evangelii gaudium*, afkorting *EG*) schrijft hij: “Het is noodzakelijk om van een pastoraal van de verzorging over te gaan naar een echt missionaire pastoraal” (nr.15). Dit eerste grote document van paus Franciscus kunnen we beschouwen als zijn grote programmaverklaring en prikkelt ons om werk te maken van ‘missionaire’ geloofsgemeenschappen die de vreugde van het evangelie beleven en doorgeven. Zijn oproep om te evangeliseren klinkt als een dringend appel. We hebben goed nieuws voor onze tijdgenoten! Willen we het delen?

De pastorale beleidsbrief van bisschop Lode Aerts, *Verdiepen en verbinden* (1 dec. 2017) heeft vier grote prioriteiten: levendige geloofsgemeenschappen, opleiding en vorming, medewerkersbeleid en jongerenpastoraal. Er is de voorbije jaren op al die terreinen veel initiatief genomen en heel wat gerealiseerd. Het lijkt ons nu het goede moment om de eerste prioriteit van de beleidsbrief, die bij uitstek een gedeelde opdracht is, volop in de focus te plaatsen. Op het vlak van de parochiepastoraal zijn er allerhande noodzakelijke structuurhervormingen aan de gang, zoals de vorming van de pastorale eenheden. Dit proces is al ver gevorderd. Belangrijker nog is dat we werken aan de herbronning en de toekomst van onze geloofsgemeenschappen en “het missionaire elan” ervan versterken (*Verdiepen en verbinden*, p. 9). Daarom willen we samen drie jaar lang een pastoraal traject gaan rond missionaire geloofsgemeenschappen. In ieder pastoraal werkjaar willen we dan een bepaald accent leggen om dit missionaire ontwikkelingsproces op gang te brengen, te stimuleren en te ontvouwen. Dit traject is bedoeld als het begin van een proces dat uiteraard jarenlang zal duren en een hele, vaak ook moeizame mentaliteitswissel zal inhouden. Wat we allemaal doen en hoe we het doen, is belangrijk, maar nog veel belangrijker is de vraag: waarom en waartoe, met welk doel, vanuit welke visie zijn we geloofsgemeenschap? Leven in de stijl van het evangelie en de vreugde ervan uitstralen, kan hierbij het leidmotief vormen, mee geïnspireerd door het document *De vreugde van het evangelie*.

In het **eerste werkjaar** van ons pastoraal traject (werkjaar sept. 2021 - sept. 2022) willen we meteen de juiste toon zetten onder de noemer ‘**De vreugde van het evangelie**’.

In dit werkjaar willen we eerst en vooral *met elkaar dialogeren* over de vreugde die het evangelie voor onszelf kan betekenen en over waarom en hoe we deze met anderen kunnen/willen delen. Het is belangrijk dat we onder elkaar woorden vinden om over ons geloof te spreken. Dit kan ons ook helpen te getuigen van ons geloof naar anderen toe (wat dan in het volgende werkjaar voorop zal staan).

Evangelisatie vertrekt steeds van de beweging ‘naar binnen toe’ (zie *EG* vooral 2-8, 14) “Een Kerk die evangeliseert, begint met zichzelf te evangeliseren. (...) Zij heeft (...) het nodig zelf geëvangeliseerd te worden, wil zij de frisheid, het vuur en de kracht behouden te verkondigen” (Paulus VI, *Evangelii Nuntiandi*, 15). Het komt erop aan dat we als christenen de innerlijke vreugde en steeds nieuwe, verfrissende kracht van het evangelie, zelf ontdekken, ervaren en beleven. We willen dit jaar het evangelie centraal stellen, zowel persoonlijk als gemeenschappelijk en elkaar steunen in onze geestelijke groei. Het gaat dus om een herbronning van ons

geloof vanuit het evangelie. Ook komt het erop aan dat we een evangelische houding beleven doorheen wie we als christenen en als Kerk zijn. Is onze levensstijl authentiek en ons pastoraal handelen waarachtig, integer en evangelisch?

Tegelijk willen we het goede nieuws ook niet voor onszelf houden, maar *naar buiten toe meedelen*. Dit brengt ons bij de vraag van wat ‘missionair’ zijn is en waarom we dit dienen te zijn (zie *EG*, vooral, 9-15; 20-21; 24-27; 42). Wat roept het woordje ‘missionair’ spontaan op? Positieve of eerder negatieve associaties? ‘Missionair’ zijn gaat op de keper beschouwd niet over ‘zieltjes winnen’ of ons geloof aan anderen opdringen. Wel gaat het over willen delen van wat we zelf als kostbaar en vervullend ervaren. Vlaanderen is vreemd genoeg ‘missiegebied’ geworden. Wat een contrast met het Vlaanderen van enkele decennia geleden waarin ongeveer iedereen katholiek was. Over dit alles willen we vooral ook met elkaar in gesprek gaan en onze ideeën en ervaringen hierrond uitwisselen. Wat verstaan wij onder ‘missionair’ zijn en ‘evangeliseren’ in onze huidige samenleving?

Leven vanuit het evangelie houdt een *diaconale, dienstbare houding* in naar kwetsbare mensen. toe. Wat sluit een *diaconale levensstijl vanuit het evangelie* in? Jezus’ vreugdeboodschap van Gods barmhartigheid is allereerst *aan de armen* gericht (*EG* 37; 48; 52-60; het grootste deel van hoofdstuk 4: de sociale dimensie van de evangelisatie). Het is de bedoeling om het thema van de diaconie, met aandacht voor de meest brozen in onze samenleving, verder mee te nemen en te concretiseren. Gezien het thema diaconie en de bijhorende gespreksmogelijkheden rond diaconale houdingen wegens corona nog niet volop is kunnen ‘landen’ in het pastorale werkveld, willen we hieraan in dit werkjaar zeker nog de nodige aandacht schenken. In de pastorale teams/parochies willen we ook kennis nemen van de bevindingen van het synodaal proces rond jongeren (zie *EG* 105-106).

In dit pastoraal werkjaar willen we alvast ook voldoende ruimte scheppen om wat we meemaakten in de *coronacrisis* te verwerken. We kunnen *er uit leren* en zoeken wat ons *dichter bij de kern van het evangelie* brengt.

In het tweede werkjaar van ons pastoraal traject (sept. 2022-sept.2023) willen we als focus nemen: **de vreugde van de verkondiging**. Zie *EG* 19-24; 34-49; hoofdstuk 3: de verkondiging van het evangelie; hfst 5.

Paus Franciscus benadrukt het belang om het evangelie aan iedereen te verkondigen: “Trouw naar het voorbeeld van de Meester is het van vitaal belang voor de Kerk om naar buiten te treden en het Evangelie te verkondigen aan iedereen: op alle plaatsen, bij elke gelegenheid, zonder aarzelen, twijfel of angst. De vreugde van het Evangelie is voor alle mensen: niemand wordt uitgesloten” (*EG*, 23). De paus daagt christenen en geloofsgemeenschappen uit te gaan naar de ‘periferieën’ (*EG* 30), buiten de eigen comfortzone dus. Christenen zijn geroepen om ‘missionaire leerlingen’ te zijn, een uitdrukking die paus Franciscus graag gebruikt. Wie gedoopt is, wordt ook gezonden om het evangelie uit te dragen.

In dit pastoraal werkjaar willen we dan ook vooral ingaan op de *verkondiging van het evangelie*. Hoe kunnen we als christenen *getuigen* van ons geloof? “Jullie zullen mijn getuigen zijn”, luidt Jezus’ opdracht (Hnd 1,8). In de context van de parochiepastoraal willen we vooral stilstaan bij de *christelijke initiatie* en de voorbereiding op de sacramenten van doopsel, vormsel en eerste communie. Hoe gaan we pastoraal gezien best om met die grote groep gedoopten die een heel losse band hebben met de Kerk en bij bepaalde gelegenheden een beroep doen op haar? Gastvrijheid is hier belangrijk, maar dit sluit net ook in dat we in alle vrijheid iets willen aanbieden

van wat we zelf mooi en kostbaar vinden. Paus Franciscus stelt voor om volle nadruk te leggen op de kern van de geloofsboodschap, om met grotere vrijmoedigheid de ‘eerste verkondiging’ van Gods liefde in de focus te plaatsen. Hoe kunnen we kinderen, jongeren en volwassenen die Jezusleerling willen worden, inleiden en inwijden in het christelijk geloof? Het persoonlijk getuigenis vervult hierin alvast een cruciale rol. Kandidaat-Jezusleerlingen hebben allicht meer nood aan oriëntatie voor hun geloof en leven dan aan informatie.

Vergeten we niet dat we als christenen, zeker in onze seculiere samenleving, allemaal in een situatie van ‘initiatie’ zitten (‘initium’ in het Latijn betekent begin). We zijn allemaal ‘leerlingen’ van Jezus, die uitgedaagd worden om meer en meer christen te worden. Het evangelie kan ook zelf een nieuw, fris begin maken in een samenleving waar velen het evangelie niet of niet meer kennen. Evangeliseren gebeurt dan best via uitnodiging en aantrekking (EG 14). Welke *nieuwe wegen* zien we om tijdgenoten te bereiken die niet of nog niet met het evangelie vertrouwd zijn?

In het derde werkjaar van ons pastoraal traject (sept. 2023-sept. 2024) willen we de **vreugde van de gemeenschap** voorop stellen.

Het sterkste getuigenis leggen christenen af als ze leven in een hartelijke gemeenschap, waar ze zorg dragen voor elkaar en elkaar liefhebben zoals Jezus heeft voorgedaan. Zo’n gemeenschap werkt aanstekelijk (vgl. Hnd 2,41-47; 4,32-35). “De goddelijkheid van Jezus wordt bewezen door de gemeenten die aan Hem hun heil te danken hebben”, aldus kerkvader Origines. Daarbij speelt de eenheid en liefde onder elkaar een doorslaggevende rol. “Daaraan zal iedereen kunnen zien dat jullie leerlingen van Mij zijn, als jullie onder elkaar de liefde bewaren”, zegt Jezus bij zijn afscheid volgens Johannes (Joh 13,35). Onderlinge samenhang heeft sterke getuigeniskracht. In het afscheidsgedeb van Jezus lezen we: “Dat ze allen één mogen zijn. Zoals u, Vader, in mij bent en ik in u, zo moeten zij in ons zijn, zodat de wereld kan geloven dat u mij gezonden heeft”. (Joh 17,21) Omgekeerd geldt verdeeldheid onder christenen helaas als het sterkste “tegengetuigenis” (EG 246).

In dit pastoraal jaar staan we stil bij de vraag waarom gemeenschap voor christenen zo vitaal is. Zeker, in een tijd waarin slechts een minderheid bewust christen is, hebben we elkaar als steunende geloofsgenoten meer dan ooit nodig. Gemeenschap vormen is evenwel ook iets wat God zelf ten diepste verlangt. Hij verlangt een wereldwijde gemeenschap en verbondenheid met Hem en met elkaar. Kerk zijn is daarmee alvast een begin maken en daartoe bijdragen.

Wat is kenmerkend voor gemeenschapsvorming in de stijl van het evangelie? Eenheid in verscheidenheid is een belangrijke karakteristiek. Zo heeft Paulus het over de vele charisma’s die in het éne lichaam van de geloofsgemeenschap werkzaam zijn (zie bv. 1 Kor 12-14). Een geloofsgemeenschap die de charisma’s van alle gedoopten weet te ontdekken, te waarderen en in te zetten, kan een grote dynamiek teweeg brengen. Het stimuleren van een samen gedragen verantwoordelijkheid van ieder in de Kerk blijft een uitdaging (zie EG, 102-104).

Christelijke gemeenschappen zijn niet vrij van conflict. Hoe we constructief kunnen omgaan met conflicten, vormt een aandachtspunt in dit pastoraal werkjaar. Open dialoog en de zorg om de eenheid en de vrede zijn alvast belangrijke sleutels in de christelijke gemeenschapsbouw (zie EG, hfst. 4, III en IV). Het komt aan op onderlinge broederlijkheid, die afgunst en rivaliteit overstijgt (zie EG, 92; 99, 101; 98; 100).

De parochie is een “gemeenschap van christengelovigen”, lezen we in onze codex van kerkelijk recht (C.I.C. 515 §1). Hoe kan een pastorale eenheid, als ‘nieuwe parochie’, die zending waarmaken? Wat bevordert de gemeenschapszin en onderlinge verbondenheid? Parochies zijn hopelijk ook een “gemeenschap van gemeenschappen” (EG 28). De parochie van de toekomst kan bestaan uit een gemeenschap of netwerk van meerdere kleinere christelijke geloofsgemeenschappen, aan huis of in de buurt. Hoe kunnen we op dit beloftevol pastoraal perspectief inspelen?

Het inzetten op de gemeenschapopbouw van onze parochies is een essentieel fundament van de missionaire vernieuwing ervan. Hoe kunnen we inderdaad meewerken aan de missionaire omvorming van onze parochies? “De parochie is geen achterhaalde structuur; juist omdat ze een groot aanpassingsvermogen heeft, kan ze heel verscheiden vormen aannemen, wat missionaire volgzzaamheid en creativiteit veronderstelt van de herder en de gemeenschap” (EG 28; zie ook ruimer hfst 1 EG en de eerste zes hoofdstukjes van de Instructie van de Congregatie voor de Clerus, verschenen op 20 juli 2020: ‘De pastorale bekering van de parochie in dienst van de evangeliserende zending van de Kerk’).

Op de adem van de Geest

Ons plannen, organiseren, herstructureren en handelen zijn nodig, maar meer nog onze overgave aan de onvoorspelbare Adem van God, die waait waarheen Hij wil. In een tijd waarin onze geloofsgemeenschappen in een krimpbeving zitten en vaak in ademnood raken, is het aangewezen om de bronnen aan te boren, naar de kern te gaan en kracht te ontvangen. De levende Bron van de Kerk is Gods Geest. Pinksteren is en blijft de bakermat van de Kerk, ook nu. De Geest van God is de kracht van God, zijn Dynamiek, die nieuw leven geeft en creativiteit wekt, veelal ook daar waar we het niet of niet meer verwachten. Het is die Geest, die in ons leeft als bron van vreugde, die ons ook telkens weer naar buiten stuwt om het evangelie te verkondigen en te delen met iedereen. Het evangelie is “de mooiste boodschap die op aarde bestaat” (EG 277), het blijde, goede nieuws van Gods liefde die zich in Jezus Christus heeft geopenbaard: “dat we oneindig bemind worden, dwars door alles heen” (E.G.6).

Marc Steen,

bisschoppelijk gedelegeerde parochiepastoraal

Pinksteren 2021